

1. Referentie

Referentie	Verlinden, A. (2004). <i>De opvang in België van niet-begeleide minderjarigen, slachtoffer van seksuele uitbuiting. Aanbevelingen voor goede praktijken</i> . Brussel: Child Focus & Koning Boudewijnstichting.
Taal	Nederlands
ISBN	90-7711-807-1
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Child Focus en de Koning Boudewijnstichting onderzoeken in deze studie wat het beleid is in België inzake niet-begeleide minderjarigen die slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting. Ook gaan ze na hoe men in de toekomst dit beleid beter kan afstemmen op de bestaande noden op het terrein.

Het eerste deel van de studie bestaat uit een fenomeenbeschrijving. Concepten worden toegelicht en de bestaande cijfers omtrent niet-begeleide minderjarigen worden geanalyseerd. Deze cijfers zijn echter moeilijk te interpreteren omdat vele niet-begeleide minderjarigen niet geregistreerd worden en clandestien in België verblijven.

Vervolgens wordt het huidige internationaal en Belgisch beleid beschreven. Daaruit blijkt dat België een achterstand heeft opgelopen in vergelijking met andere Europese landen.

Niet-begeleide jongeren leggen een bepaald traject af wanneer ze in België aankomen. De stappen in dit traject worden besproken en kritisch geëvalueerd.

In een laatste en omvangrijk deel worden dan tenslotte een aantal aanbevelingen geformuleerd, gebaseerd op en ingedeeld volgens de kritische bedenkingen bij de twaalf trajectstappen die besproken werden in het vorige deel.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Politie & justitie, welzijn
Trefwoord(en)	Allochtonen, kinderhandel, niet-begeleide minderjarigen, mensenhandel, migranten, opvang, prostitutie, seksuele uitbuiting, slachtoffers, voogdij, vreemdelingenzaken, vrouwenhandel

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	An Verlinden Child Focus Houba – de Strooperlaan 292 1020 Brussel Tel: 02/ 475 44 11 Fax: 02/ 475 44 03 publication@childfocus.be http://www.childfocus.be Koning Boudewijnstichting Brederostraat 21 1000 Brussel Tel: 02/ 511 18 40 Fax: 02/ 511 52 21 info@kbs-frb.be www.kbs-frb.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoe is de huidige situatie en het huidig beleid inzake niet-begeleide minderjarigen die slachtoffer worden van seksuele uitbuiting? Op welke wijze kan een betere bescherming en opvang van deze minderjarigen gerealiseerd worden? Hoe moet een ontwerp van <i>good practices</i> eruit zien?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeksmethode	Literatuurstudie (Belgisch en Internationaal) over wetgevingen. Kwantitatieve analyse op basis van bestaand cijfermateriaal van verschillende instanties. Bevraging van 54 experts tijdens een besloten hoorzitting.
Onderzochte groep	/
Bereik	Nationaal (België)

7. Resultaten

Huidige situatie en beleid	<i>Concepten nader toegelicht</i> In dit onderdeel van de studie worden de volgende concepten toegelicht: 'niet-begeleide minderjarige', 'seksuele uitbuiting' en 'kinderhandel'. Tot slot worden de begrippen 'good practices' en 'opvang' zoals ze in deze studie gehanteerd worden, verklaard. Aard en omvang van de problematiek Het aantal niet-begeleide minderjarigen in België: De jongste jaren werden in België jaarlijks gemiddeld 1656 zelfverklaarde niet-begeleide minderjarigen geregistreerd. Men moet echter rekening houden met het niet-geregistreerde aantal. Recente schattingen van niet-begeleide minderjarigen op Belgisch grondgebied gaan in de richting van 2000 op jaarbasis. Het aantal minderjarigen dat slachtoffer wordt van kinderverhandel met oog op seksuele uitbuiting: Jaarlijks worden meer dan één miljoen minderjarigen verhandeld naar het Westen, waarvan de helft naar Europa. Op wereldschaal is er een duidelijke stijging vastgesteld van de handel in minderjarigen met het oog op seksuele uitbuiting, hoewel er geen goede cijfers voorhanden zijn. Omwille van de clandestiene aard van het werk is het moeilijk om een precies beeld van deze groep te verkrijgen. Vele slachtoffers melden zich niet aan, hebben soms te weinig bewijzen en verkiezen de illegaliteit. Anderen komen terecht in de asielprocedure. Weinig cijfers en moeilijke fenomenenbeschrijving: Omdat kinderverhandel, kinderverhandel en kinderverhandel illegale fenomenen zijn, blijft veel van de uitbuiting verborgen. Ook getuigenissen van de slachtoffers zijn niet gemakkelijk te verkrijgen. Vaak vrezen ze wraak en is de gegeven informatie partieel of zijn er taal- en communicatieproblemen. <i>Het beleid inzake niet-begeleide minderjarigen</i> België Het beleid inzake niet-begeleide minderjarigen: Er zijn werkgroepen opgestart door de bevoegde ministers, maar er is geen wettelijk kader voor de bescherming van deze jongeren. Dit heeft veel te maken met de bevoegdheidsverdeling inzake de ten laste neming van niet-begeleide minderjarigen. Wat betreft de voogdij van deze minderjarigen zijn de instanties het niet eens. De programmawet van 24 december 2002 voorziet in de oprichting van een Dienst Voogdij, wat een oplossing zou kunnen bieden voor dit probleem. Het beleid inzake mensenhandel: Er is sinds 1995 een wet en talrijke initiatieven werden ondernomen inzake bestrijding van mensenhandel en kinderverhandel. De wet maakt echter geen onderscheid tussen mensenhandel en mensensmokkel. Bovendien worden er geen andere bepalingen voorzien voor de minderjarigen. Het beleid inzake de strijd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van minderjarigen: De zedelijkheidswetgeving werd meermaals geactualiseerd. Sinds 2001 is ook de wet betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen van kracht. Een andere vernieuwing is de wet van 28 november 2000 die het bevorderen van genitale verminking strafbaar stelt. In 2001 presenteerde de regering een nationaal actieplan tegen de seksuele uitbuiting van minderjarigen voor commerciële doeleinden. ECPAT en Child

Focus merken echter op dat het actieplan meer een rapport van de gerealiseerde inspanningen is dan een lijst met te nemen maatregelen naar de toekomst toe.   Europees en internationaal   Ook op internationaal niveau werden heel wat initiatieven genomen en normen opgesteld. Vanaf 1996 is de Europese Unie erg geëngageerd inzake deze materie. Ook de Raad van Europa heeft een aantal aanbevelingen opgesteld. Daarnaast zijn er ook nog de vele verdragen van de Verenigde Naties.   Vele internationale instanties wijzen erop dat België inzake wetgeving rond niet-begeleide minderjarigen met een aanzienlijke achterstand kampt ten overstaan van andere Westerse landen. België is op dit gebied volgens de <i>Separated Children in Europe</i> de slechtste leerling van Europa.   <i>Niet-begeleide minderjarigen slachtoffer van seksuele uitbuiting: hun traject in België</i>   Algemene principes en waarborgen: De Internationale Verklaring van de Rechten van het Kind en het Internationaal Verdrag inzake Politieke en Burgelijke rechten moeten gerespecteerd worden. Een niet-begeleide minderjarige heeft recht op een kindvriendelijke en waardige behandeling. In de praktijk is dit lang niet altijd het geval.   Toegang tot grondgebied: De oriëntatienota inzake het immigrantenbeleid stelt dan niet-begeleide minderjarigen automatisch de toegang moeten krijgen tot het grondgebied. In de werkelijkheid is dit niet zo.   Detectie en opsporing: In de praktijk moeten lokale (lokale prostitutie) en federale politie (georganiseerde criminaliteit) beter samenwerken wat betreft het detecteren van seksuele uitbuiting van minderjarigen. Praktisch-organisatorische redenen staan een goede opsporing in de weg.   Identificatie en registratie: De 14 pagina's tellende identificatiefile is voor heel wat diensten een te zware administratieve belasting, zodat deze niet steeds ingevuld wordt. Valse identiteiten, foute informatie, secundaire traumatisering zijn veel voorkomende problemen.   Toekenning van een voogd: Cf. punt 3: beleid in België   Leeftijdsbepaling: Men maakt gebruik van een botscan. Er is echter geen consensus over de betrouwbaarheid van deze scan.   Eerste opvang: De politie zorgt voor de eerste opvang, maar de taalbarrière vermoedelijk dit vaak, net zoals het feit dat deze politiemensen geen opleiding gehad hebben over prostitutiebestrijding.   De jeugdmagistraat kan een minderjarige plaatsen, indien er voldoende plaats is in een opvangcentrum. Opdat de jongere veilig zou zijn, trachten de magistraten vaak een als misdrijf omschreven feit te zoeken om de jongere beter te kunnen beschermen. Dan komt er echter verwarring tussen delinquentie en bescherming. Wat betreft de opvangcentra kan men zeggen dat er geen structureel opvangbeleid is voor niet-begeleide minderjarigen. Bovendien zijn er te weinig plaatsen.   De aard van de opvang is een discussiepunt. Velen pleiten voor een correcte middenweg tussen bescherming en het respecteren van het privé-leven en kiezen dus geen gesloten opvang. Veiligheid moet echter wel centraal staan en verdwijningen uit de opvangcentra moeten vermeden worden.   - Family tracing   Hierbij zijn twee soorten problemen: de juiste identificatie van de minderjarige en het inwinnen van informatie in de landen van herkomst.   Toegang tot en verloop van de verschillende juridisch-administratieve procedures   In een aantal Westerse landen is er een speciaal statuut voor niet-begeleide minderjarigen, in België (nog) niet.   Interview/verhoor/getuigenis: Verschillende instanties bevragen de slachtoffers. Daarbij zijn er tal van problemen, waaronder gebrek aan expertise, attitude van de tolken, gebrek aan privacy, ...   Doorverwijzing: Er is geen efficiënt doorverwijzingssysteem. De beperkte toegankelijkheid van vele hulpverlenende instanties blijft een probleem.   Individuele verzorging en bescherming op (middel)lange termijn: Het opvangsysteem slaagt er niet altijd in om veiligheid te garanderen. Ook het taalprobleem stelt zich hier. Een individuele, aangepaste therapie op (middel)lange termijn is vereist, maar gebeurt nu niet omwille van talrijke problemen.   Identificatie en implementatie van een duurzame oplossing: Identificeren en implementeren

	van een duurzame oplossing is niet altijd eenvoudig omwille van de onzekerheid inzake verblijfsrecht en omdat velen bijna meerderjarig zijn. Onder duurzame oplossing wordt door de Dienst Vreemdelingenzaken gezinshereniging verstaan. Indien onmogelijk, dan wordt gestreefd naar een terugkeer naar het land van herkomst mits goede opvang. Indien dit ook onmogelijk is, wordt een definitieve regularisatie in overweging genomen. Deze duurzame oplossing komt niet overeen met de duurzame oplossing voorgesteld door de hulpverlenende instanties, waarbij de stem van de jongere centraal staat.
Ontwerp van good practices	In deze studie worden 80 aanbevelingen geformuleerd, onderverdeeld in 12 categorieën, die overeenkomen met de twaalf knelpunten die in het vierde deel van de fenomeenanalyse al aan bod kwamen. De categorieën betreffen: 1. toegang tot het grondgebied 2. detectie en opsporing 3. identificatie en registratie 4. toekenning van een voogd 5. leeftijdsbepaling 6. eerste opvang 7. family tracing 8. toegang en verloop van de verschillende juridisch-administratieve procedures 9. interview/verhoor/getuigenis 10. individuele verzorging en bescherming op (middel)lange termijn 11. identificatie en implementatie van een duurzame oplossing

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Verlinden, A. (2003). *De opvang van niet-begeleide minderjarige slachtoffers van seksuele uitbuiting in België. Analyse van de huidige situatie*. Onuitgegeven onderzoeksrapport. Child Focus.

Koning Boudewijnstichting. (2003). *Buitenlandse niet-begeleide minderjarigen in België. Stand van zaken en praktijkvoorbeelden voor opvang en hulpverlening*. Onuitgegeven onderzoeksrapport, Koning Boudewijnstichting.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Child Focus en de Koning Boudewijnstichting onderzoeken in deze studie wat het beleid is in België inzake niet-begeleide minderjarigen die slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting. Ook gaan ze na hoe men in de toekomst dit beleid beter kan afstemmen op de bestaande noden op het terrein. Deze noden en knelpunten werden mede geformuleerd door 54 experts die in de praktijk met niet-begeleide minderjarigen werken.

Er is cijfermateriaal voorhanden wat betreft geregistreerde niet-begeleide minderjarigen in België. Dat zouden er zo'n 1656 zijn op jaarbasis. Men moet echter zeer voorzichtig zijn met dergelijk cijfermateriaal omdat er heel wat jongeren clandestien in België verblijven en op geen enkele manier geregistreerd werden. Bij de Dienst Vreemdelingenzaken werden 11 dossiers geopend in 2002 wat betreft handel van minderjarigen met het oog op seksuele uitbuiting. Hier geldt uiteraard ook het principe dat slechts een minderheid van de gevallen aan het licht komt.

Via een literatuurstudie inzake de Belgische en internationale wetgeving omtrent niet-begeleide minderjarigen komt in deze studie aan het licht dat België al heel wat inspanningen gedaan heeft, maar dat het in vergelijking met andere Westerse landen met een achterstand kampt. Vooral het op zich nemen van de voogdij is een probleem. In feite is wettelijk gezien het OCMW bevoegd, maar in de praktijk gebeurt dit niet. Een programmawet van 24/12/2002 voorziet in de oprichting van een Dienst Voogdij. De Verenigde Naties, de Raad van Europa en de Europese Unie hebben reeds verschillende richtlijnen opgesteld.

Aan de hand van het traject dat de niet-begeleide jongeren afleggen eens ze zich op Belgisch grondgebied bevinden, wordt een analyse opgemaakt van het huidige beleid, worden kritieken en aanbevelingen geformuleerd.

Belangrijke aspecten die daarbij aan bod komen zijn de volgende:

1. Er zou een automatische toegang tot het grondgebied zonder opsluiting moeten zijn.
2. Een administratieve vereenvoudiging van identificatiefiches is vereist, evenals een coördinatie vanuit de Dienst Voogdij. Meer samenwerking tussen alle bevoegde diensten is vereist.

3. De dienst Voogdij zou ook een voogd moeten aanstellen voor elke minderjarige en deze zou tijdens het gehele proces de jongere moeten bijstaan, samen met een advocaat tijdens verhoren.
4. In alle zaken zou de stem van de jongere centraler moeten staan dan nu het geval is, de jongere moet dan ook meer rechtsbijstand en informatie over de verschillende procedures krijgen en de voogd moet van alles op de hoogte zijn.
5. Alles zou dan ook kindvriendelijker moeten gebeuren, zowel de eerste opvang als de gehele procedure
6. Ook moet er individuele diagnose gesteld worden en op basis daarvan moet een gepaste en toegankelijke hulpverlening voorzien worden.
7. Een veilige maar open opvang met genoeg plaatsen moet voorzien worden
8. Bij het maken van een keuze voor een oplossing moet het belang van het kind steeds centraal staan